

በአልማ የተሰራ የሳንጃ ወንዝ ድልድይ (ታች አርማጭሆ)

የመንገዱ ስራ ሳንጃ ወንዝ ላይ ትልቅ ድልድይ መገንባትና ተንፈል የተሰኘውን አስቸጋሪ ተራራ ሰንጠቆ ማለፍን ይጠይቃል። አልማ ይህን ግምት ውስጥ በማስገባት በቂ ማሽኒሪዎችን ማስማራቱ አልቀረም። አልማ ከተበላሸበት ጠግኖ ካንቀሳቀሳቸው ሦስት ዶዘሮች በተጨማሪ አንድ “D8R” በጣም ትልቅና አዲስ ካተር ፒላር ዶዘር፤ አንድ ግሬደር፤ አንድ ሎደር፤ ሦስት አዳዲስ ኒሳን ፒካኦፕ መኪናዎች፤ ገልባጮችና አለትን ማፈንጃ ቲ ኤን ቲ ነበሩት።

አልማ የቱንም ያህል የሥራ መሳሪያና ሞያተኛ ቢያስፈልፍም፤ ብዙዎች ግን “አልማ መንገዱን ይስራዋል” ብለው አላመኑም። የሃይማኖት መሪዎችና ታዋቂ የአገር ሽማግሌዎች ሳይቀሩ “ሜዳ ሜዳውን ይሮጣሉ እንጂ ፈተናው ተንፈል ተራራ ላይ ነው። ሙገር አያሳልፋቸውም” ሲሉ በእርግጠኝነት ተናገሩ።

ሙገር የአገራው ሰው የሚያምንበትና በተንፈል ተራራ ላይ የነገሰ ቆሌ ነው። በዚህም “ለሙገር ደም ካልፈሰሰለት መንገድ የሚሰሩት ማሸኖች አያልፋም” ተባለ።

ከሳንጃ ከተማ እስከተንፈል ዳገት ግርጌ ድረስ የመንገድ ስራው አልጋ በአልጋ ነበር። የአልማ ሠራተኞች ተንፈል ተራራንም እያረሱት የተወሰነ ርቀት ድረስ ሄዱ። በመጨረሻ ግን አንድ አስቸጋሪ ቦታ ላይ ደረሱና ዶዘሩና አፕሬተሩ ስቃይ በዛባቸው። ብዙ ተደክሞም አስቸጋሪውን ቦታ ለማሸነፍ አልተቻለም። ዶዘሩም ተበላሽቶ ቆመ።

ይህን አይቶ “እኛም ብለን ነበር” ያላለ የለም።

”ይኸው የአልማ ሞተር ዓይነት ጨለመ (መብራቱ ጠፋ)፤ ታንፋሹ ቆመ (ሞተሩ ጠፋ)” ተባለ። ዶዘሩን የገታው ሙገር መሆኑ ታምኖ ምሱ እንዲቀርብለት ትዕዛዝ የሚመስል ማሳሰቢያ የሚሰጠው ተበራከተ። የአልማ ሠራተኞች ግራ ተጋቡ። ከመካከላቸው ዶዘሩን ያቆመው ሙገር መሆኑ ላይ ያመኑም ነበሩ። የፕሮጀክቱ ኃላፊ ወደ አልማ ዋና ጽ/ቤት ባሕር ዳር ሄዱ። ለሙገር ሰንጋ ይጣልለት ዘንድ ፈቃድ የተጠየቀው የአልማ ጽ/ቤት ጉዳዩ አስገራሚ ሆነበት። የማህበሩ ሊቀመንበር ግን ሰንጋ በሬ ቀርቶ የዶሮ ጫጩትም እንዳይታረድ ፤ የተሰበረው የዶዘር ዕቃ ግን በአስቸካይ ከአስመጪው ኩባንያ እንዲገዛ ትዕዛዝ ሰጡ።

ከዚህ በኋላ ዶዘሩ ተጠግኖ እንደገና ለሥራ ተሰናዳ። ዶዘሩ አስቸጋሪውን ቦታ ያሸንፈው ሲጀምር ግን የሙገር አማኞች “ሙገር በአካባቢው አልነበረም፤ ሚስቱን ሊጠይቅ ወደሉላ ቦታ በሄደበት አጋጣሚ ነው ተንፈል የተደፈረው” ሲሉ ማስተባበያ ሰጡ። እናም ተንፈል እጁን ሰጥቶ ከሳንጃ ማሰሮ ደንብ የሚያደርሰው መንገድ ተጠናቀቀ።

ታች አርማጭሆ በሰሜን ጎንደር ከሚገኙት ወረዳዎች ከቋራ ቀጥሎ ሁለተኛው ሰፊ ወረዳና መሬቱም ለም ቢሆንም፤ ተፈጥሮ የቸረቸውን ፀጋ ለመጠቀም የታደለ አልነበረም። ያለፉት መንግሥታት ፀጥታውን የሚያውኩ ጠንቆች ስለሆኑበት፤ አንዴም በሙሉ ቀልቡ ወደምርት ሥራ የተሰማራበት ዓመት የለም። በአንድ እጁ እርፍ በሌላው ጠመንጃ ይዞ በከፊል ገበሬነትና በከፊል ወታደርነት መኖሩ፤ አብዛኛው ለም መሬቱ ጦም አዳሪ እንዲሆን አድርጎታል።

በአጠቃላይ፣ የትምህርትና የጤናም ሆነ ሌሎች ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ አገልግሎት ከሚሰጡ ተቋሞች ጋር ሳይተዋወቅ፣ ድፍን ወረዳው ገጠር እንደሆነና በዛፍ ሥር እየተገበያየ ከከተማ መልክ ሳይተዋወቅ የኖረበት የጨለማ ዘመን ያከተመው የአሁኑ መንግሥት አካል ከሆነና አልማ መንገዱን ከሰራው በኋላ ነው።

በአሁኑ ጊዜ ታች አርማጭሆ የተኛ ሃብቱን ከእንቅልፉ ቀስቅሶ ይጠቀምበት ጀምሯል። አልማ የቀደደውን ትልቅ መንገድ ተከትለው ወደ ሁሉም የወረዳው ቀበሌዎች የሚያደርሱ የገጠር መንገዶች ተሠርተዋል። ማንኛቸውም የመንግሥት መዋቅሮች ተዘርግተዋል። የትምህርት፣ የጤና፣ የውሃ፣ የመገናኛና

የመሳሰሉት አገልግሎቶችና መሠረተ ልማቶች እየተስፋፉ ነው። በወረዳው ውስጥ በርካታና አዳዲስ ከተሞች ተቆርቋረው በማደግ ሳይ ይገኛሉ። ወረዳው ሰሊጥ፣ ጥጥና እጣንን በመሰሉት የገበያ ምርቶች ሥሙጥር የሆነበትና በመቶዎች ሚቆጠሩ የግል ባለሃብቶች ሰፊ መዋዕለ ነዋይ የሚያፈሱበት የሲሳይ ምድር ለሆነበት ዘመን በቅቷል።

ይህ ነው አልማ የሰራውን የሳንጃ ማሰር ደንብ መንገድ ልዩ የሚያደርገው። የተነጠለን ከአገር ያዋሃደ፣ የተረሳን ያስታወሰ፣ የተኛ ሃብትን የቀሰቀሰ... መንገድ መሆኑ ነው ፋይዳውን እጅግ በጣም ትልቅ የሚያደርገው። ዛሬ መንገዱን ተከትሎ ሁሉም መልካም ነገር ወደ ታች አርማጭሆ ይሄዳል። ሁሉም መልካም ነገር ከታች አርማጭሆ ይመጣል።

የተንጌል ዳገት (ታች አርማጭሆ)

2. ከሮብ ገበያ ድገ ፅዮን

አብዛኛዎቹ የጎጃም ወረዳዎች በደርግ ዘመን መንግሥት በመኪና የሚደረሰባቸው እንደነበሩ ይነገራል። መንገዶቹ የጥራት ደረጃቸውን የጠበቁ ይሁኑም አይሁኑም፤ ወንዝ እያሻገሩ የማይለማደውን ማገናኘታቸውን፤ ከጋማ ከብትና ከሰው ትከሻ ሽክም መገላገላቸውን በማሰብ ብቻ “አሰየው” እንላቸው ይሆናል ።

ቢቡኝ ጎጃም ውስጥ ከሚገኙት ወረዳዎች አንዷ ነች። ቢቡኝ «ከሰው ሰው ቢለዩ፤ ላመትም አይቆዩ» ይሉትን አባባል ታስታውሰናለች። ይህን

የአልማ ማሽኒሮዎች በሳንጃ-ማሰሮ ደንብ መንገድ ሥራ ላይ (በሰተጀርባ) ተንፈል ተራራ

የሚያስታውሰን «ከብዙዎቹ የጎጃም ወረዳዎች ተለይታ ለምን መኪና መንገድ ሳይሰራላት ቀረ?» የሚል ጥያቄ ሲነሳ ነው።

ምክንያቱ ትርፍ አምራች ወረዳ አለመሆኗ ነው። ሌሎቹ ግን ከራሳቸው ፍጆታ አልፎ ለሌላው የሚተርፍ ምርት ማምረት በመቻላቸው የመኪና መንገድ «ሊሰራላቸው» ቻለ። ምናልባት ለትርፍ አምራችነታቸው የተሰጠ ማበረታቻ ወይም ሽልማት ይሆን? ትርፍ አምራች ያልሆነችዋን ቢቡኝ የሚያስረሳ ሌላ ምን ምክንያት ሊኖር ይችላል?

ይህን ጉዳይ መነጋጋሪያ የሚያደርገው አብዛኛዎቹ ወረዳዎች በመንገድ እንዲገናኙ መደረጋቸው የሚያስወቅስ ስለሆነ አይደለም። በደፈናው ካሰላነው፤ የአንዷ ወረዳ ብቻ መዘለል አምንት ሆኖ ይታያል። በዚያን ጊዜ በአማራ ክልል የሚገኙ የሸዋ፤ የጎንደርና ወሎ አካባቢዎች በርካታ ወረዳዎቻቸው መንገድ አልነበራቸውምና።

ልናነሳ የፈለግነው ከመንገዶቹ መሠራት በስተጀርባ የነበረው እውነታ ልማት ሳይሆን ጥፋት መሆኑን ነው። “መንገዶቹ ለጎጃም ሕዝብ ተሰሩ” ከማለት ይልቅ፤ “ለእርሻ ሰብል ገበያ ድርጅት (እሰገድ) ተሰሩ” ቢባል ትክክል ይሆናል። የደርግ መንግሥት ትርፍ አምራች ከሆኑት ቀርቶ ካልሆኑትም ራሱ በሚጥልባቸው መጠንና ርካሽ ዋጋ እህል እንዲሸጡለት ያስገድዳቸው እንደነበር ይታወቃል። ከመዘረፍ ያልተለየውን ምርት አስገድዶ በርካሽ ዋጋ ለመውሰድም፤ በተለይም ትርፍ አምራች ወደሆኑት አካባቢዎች የሚያስገቡ መንገዶችን መሥራት ነበረበት።

በዚህ ዓይነት ሲገመገም፤ የጎጃም ወረዳዎች መንገድ የተሠራባቸው እንጂ የተሠራላቸው እንዳልነበሩ እንረዳለን። “መንገድ መሠረተ ልማት ነው” የሚባለው፤ ለኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እድገት ቅድመ ሁኔታ በመሆኑ ነው። ወደ ኋላ የቀሩ አካባቢዎች በመንገድ ሲገናኙ መንገዱን ተከትለው ትምህርትና ጤና ይስፋፋሉ፤ ለምርታማነት የሚበጁ ነገሮች ሁሉ በቀላሉ ይደርሳሉ፤ የገበያ ግንኙነት ይፈጠራል። በቀድሞው መንግሥት ለእርሻ ሰብል ገበያ ድርጅት የእርካሽ ሽመታ ተብለው የተሰሩ መንገዶች ግን የዚህ ተቃራኒ ነበሩ። እነዚህ መንገዶች የግብርና ልማት፤ የጤና፤ የትምህርትና መሰል አገልግሎቶችን የሚያደርሱ ሳይሆኑ፤ አርሶ አደሩ በራሱ ጥረት ያፈራውን ምርት በወደቀ ዋጋ ነጥቀው የሚመለሱ እንደበሩ ከማንም የተሰወረ አይደለም።

ቢቡኝ ወረዳ መንገድ የተነፈጋትም የመንገድ ስራው ዓላማ ላልለሙት አካባቢዎች የልማት መሠረት መጣል ስላልነበረና እሷም ይዘርፏት ትርፍ አምራች ስላልነበረች ነው። እንጂ፣ ወደ ወረዳዋ ዘልቆ ለመግባት አስቸጋሪውን የጮቄ ተራራ ሰንጥቆ ለማለፍ ብዙ ድካም የሚጠይቅ በመሆኑ አይደለም።

አሁንም፣ ፈታኙን የጮቄ ተራራ እየናደ መንገድ መስራቱ አልማን በግርምታ ዓይን እነድንመለከተውና ፅናቱን እድናደንቀው ይገፋፋን ይሆናል። ይህን ሃቅ ባንክደውም፣ የዚህ መንገድ ቁምነገር የሚመዘነውም እጅግ ወደ ጎሳ ቀርቶ ለነበረው ወረዳ ዘለዓለማዊ የልማት መሰረት የጣለ በመሆኑ ነው። አልማ የሠራው የሮብ ገበያ ድጎ ፅዮን መንገድ ቢቡኝ ወረዳ በኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እድገት ጎዳና መራመድን ያስጀመራት የልማት በር ከፋች መሆኑን ራሱ የወረዳው ሕዝብ ይመሰክራል። «ትምህርትና ጤና በመንገድ አርገህ ና!» እያለ ይቀኛል።

3. የእንጭቄ ወንዝ ድልድይ

እንጭቄ ወንዝ በሰሜን ወሎ ዞን ዋድላ ወረዳ የሚገኝ ወንዝ ነው። ኮንና የኔንጃ የተሰኙ ቀበሌዎች ከታ ገጠም ናቸው። እነዚህ ሁለት የዋድላ ወረዳ ቀበሌዎችን የሚያዋስነው ረባዳማ መሬት ውስጥ ደግሞ እንጭቄ ወንዝ አለ።

ቡና የሚያጣጣ ጉርብትናቸው የኮንና የኔንጃ ቀበሌዎች ነዋሪዎችን ሰርክ ያገናኛቸዋል። ይህ ባይሆንም፣ በሳምንት አራት ቀን የሚያገናኛቸው አንድ የማይታለፍ ጉዳይ አለ። በሳምንት ሁለት ቀን ኮን ላይ ገበያ ነው፣ በሳምንት ሁለት ቀን ደግሞ የኔንጃ ላይ። ሰው ከተጎራበተ፣ በገበያ ከተገናኘ፣ ለደቦ በጋራ ከተሰለፈ፣ የዕለት ተዕለት ደስታና መከራውን ከተካፈለ «የአገሪ ልጅ፣ የወንዜ ልጅ» መባባሉ አይቀርም።

